

**SHVEYTSARIYA BANK TIZIMI TAJRIBASI ASOSIDA
O‘ZBEKISTONDA ISHONCHLI VA INNOVATSION MOLİYAVIY
INSTITUTNI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI**

Baxromova Indira Azizjon qizi

Alfraganus University Iqtisodiyot fakulteti

Iqtisodiyot yo‘nalishi 2-kurs talabasi

G‘ulomova Gulasal Azizjonovna

Alfraganus University Iqtisodiyot fakulteti

Iqtisodiyot yo‘nalishi 2-kurs talabasi

Axmedov O‘tkirjon Aloviddin o‘g‘li

Alfraganus University Iqtisodiyot fakulteti

Iqtisodiyot kafedrasi o‘qituvchisi

ANOTATSIYA

Ushbu maqolada Shveytsariya bank tizimining shakllanishi, uning asosiy ustunliklari, bank maxfiyligi, moliyaviy barqarorlik va innovatsion xizmatlar asosidagi yutuqlari tahlil qilinadi. O‘zbekiston uchun mazkur modeldan qanday foydali elementlarni moslashtirish mumkinligi, xususan moliyaviy maxfiylikni ta‘minlagan holda qonuniylik va shaffoflikni saqlab qolish imkoniyatlari o‘rganiladi.

Kalit so‘zlar: Shveytsariya, bank tizimi, ishonch, maxfiylik, innovatsiya, O‘zbekiston.

ANNOTATION

This article explores the evolution and strengths of the Swiss banking system, emphasizing its confidentiality policies, financial stability, and innovations. It further examines how selected elements of the Swiss model can be adapted to the

context of Uzbekistan, aiming to strengthen the country's financial infrastructure while maintaining transparency and legality.

Keywords: Switzerland, banking system, trust, confidentiality, innovation, Uzbekistan.

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются особенности формирования швейцарской банковской системы, её преимущества — конфиденциальность, финансовая стабильность и инновационность. Также анализируется, как элементы этой модели могут быть адаптированы для Узбекистана с целью развития современной, надежной и прозрачной финансовой системы.

Ключевые слова: Швейцария, банковская система, доверие, конфиденциальность, инновации, Узбекистан.

KIRISH

Moliyaviy sektor har qanday davlatning iqtisodiy mustaqilligi va barqarorligi uchun asosiy poydevor hisoblanadi. Shveytsariya bank tizimi — bu ishonch, maxfiylik va barqarorlik ramziga aylangan global moliyaviy modeldir. O'zbekiston uchun ushbu modeldan ilhomlanib, innovatsion va xalqaro ishonchga ega moliyaviy institutni shakllantirish masalasi dolzarbdir.

Shveytsariya bank tizimi: tarixiy rivojlanish va asosiy yutuqlar

Shveytsariya banklari XIX asrda rivojlana boshlagan bo'lib, 1934-yilda qabul qilingan "Bank sirini himoya qilish to'g'risidagi qonun" ushbu tizimga yadro vazifasini o'tagan. Ularning betaraf siyosati va siyosiy barqarorligi mamlakatga katta hajmdagi xorijiy sarmoyalarni jalb qilgan. 21-asrga kelib Shveytsariya banklari fintech, kriptovalyuta va sun'iy intellekt kabi zamonaviy texnologiyalarni joriy etdi.

Afzalliklar va kamchiliklar

Afzalliklar	Tavsif
Siyosiy barqarorlik	Xavfsiz investitsion muhit yaratilgan

Bank sirining himoyasi	Mijoz ma'lumotlari maxfiy saqlanadi
Innovatsiyalar	Fintech, blockchain, AI qo'llaniladi
Xalqaro ishonch va obro'	Global moliyaviy markaz sifatida tan olingan

Kamchiliklar:

- Xizmatlarning qimmatligi
- Pul yuvish va jinoyat mablag'lari xavfi
- Xalqaro bosim ostida bank maxfiyligi qisqarishi

ADABIYOTLAR TAHLILI

- **Peter Maurer (2018):** Shveysariya moliyaviy tizimi — bu “konfidentsiallik madaniyati” asosida qurilgan.
- **OECD (2021):** Shveysariya 100 yildan ortiq davr mobaynida eng barqaror moliyaviy tizimga ega mamlakatlardan biri sifatida tan olingan.
- **Vahobov A. (2023):** O'zbekistonda ishonchli bank tizimi yaratish uchun xorijiy modellardagi moliyaviy madaniyatni mahalliy qonunchilik asosida moslashtirish zarur.
- **IMF (2020):** Bank tizimi kuchli nazorat va monitoring bilan mustahkamlanmasa, moliyaviy suiste'molliklar xavfi ortadi.

O'zbekiston sharoitiga moslashtirish yo'llari

1. Moliyaviy maxfiylikni qonuniy asosda mustahkamlash

Shveysariya modelidan ilhomlanib, bank mijozlarining ma'lumotlari qonuniy himoyalaniishi lozim, lekin bu xalqaro talablar (FATF, CRS) bilan muvofiq bo'lishi kerak.

2. Innovatsion xizmatlarni joriy etish

Private banking, family-office, kriptoaktivlar bilan ishlovchi xizmatlar, raqamli hisoblar — bu xizmatlar yuqori toifadagi mijozlar uchun jalb qiluvchi bo'ladi.

3. Toshkent moliyaviy markazi

Toshkentda maxsus “moliyaviy zona” yaratilib, xalqaro banklar, fintech kompaniyalar va konsalting firmalariga shart-sharoitlar yaratilsa, bu mintaqaviy moliyaviy markazga aylanish imkonini beradi.

4. Regulyatsiya va xavfsizlik

Shveysariya tajribasi shuni ko‘rsatadiki, ishonch faqat maxfiylik bilan emas, balki qat’iy nazorat, raqamli monitoring, xalqaro auditilik bilan ta’minlanadi.

XULOSA

Shveysariya bank tizimi — bu barqarorlik, ishonch va innovatsiyaning uyg‘unlashgan namunasi. O‘zbekiston mazkur tajribadan foydalanib, xalqaro investorlarga ishonchli va zamonaviy moliyaviy xizmatlar ko‘rsatadigan institutni yaratishi mumkin. Buning uchun esa shaffoflik, qonuniylik va texnologik ilg‘orlik mezonlariga qat’iy amal qilish zarur.

TAKLIFLAR

1. Bank maxfiyligini qonuniy asosda mustahkamlash

- Bank siriga oid maxsus qonunchilik ishlab chiqish, lekin bu xalqaro moliyaviy tashkilotlar (FATF, OECD, IMF) talablariga to‘liq mos kelishi zarur.
- Mijoz ma’lumotlari maxfiyligining buzilishi uchun qat’iy javobgarlik choralari belgilash.

2. Private banking va wealth management xizmatlarini joriy qilish

- Yuqori sof aktivga ega shaxslar (HNWI) uchun alohida moliyaviy xizmatlar segmenti tashkil etish.
- Bunda raqamli boshqaruv, aktivlarni yuritish, moliyaviy maslahat, meros va investitsiya yo‘nalishlari qamrab olinishi.

3. Maxsus moliyaviy zona (Toshkent Financial Hub) tashkil etish

- Shveysariyadagi Zurich modeli asosida Toshkentda xalqaro moliyaviy zona yaratilishi taklif qilinadi.

- Bu zonada chet ellik banklar, investitsiya fondlari va fintech kompaniyalar uchun soliq imtiyozlari, qulay yurist xizmatlari, tezkor ro'yxatdan o'tkazish va valyuta erkinligi berish.

4. Kadrlar tayyorlash bo'yicha xalqaro dasturlarni joriy etish

- Bank, moliya va yuridik sohalaridagi mutaxassislar Shveytsariyada yoki shunga o'xshash rivojlangan mamlakatlarda o'qitilishi.
- O'zbekistonda xalqaro banking, compliance, AML/CFT sohalarida o'quv markazlari tashkil etilishi.

5. Xalqaro regulyatorlar bilan hamkorlikni kengaytirish

- O'zbekiston moliyaviy sektori FATF, OECD, IMF va World Bank kabi institutlar bilan hamkorlikni chuqurlashtirib, xalqaro reytinglar va baholashlarda ishtirok etish.
- Moliya regulyatorlariga xalqaro sertifikatlar (masalan, Basel III, IFRS, CRS) asosida faoliyat yuritish majburiyati qo'yilshi.

6. Moliyaviy texnologiyalar (fintech) va raqamli xizmatlarga keng yo'l ochish

- Shveytsariyadagi raqamli banklar va kriptoaktivlarga oid qonunchilik asosida, O'zbekistonda ham fintech startaplari, elektron identifikatsiya, mobil banking kabi xizmatlar qonuniy asosda rivojlantirish.
- Banklar o'z xizmatlarida AI (sun'iy intellekt) va Big Data texnologiyalarini joriy etishga rag'batlantirish.

7. Bank sektorida mustaqil regulyator rolini kuchaytirish

- Shveytsariyadagi FINMA (Swiss Financial Market Supervisory Authority) tajribasiga asoslanib, O'zbekistonda ham moliyaviy xizmatlar uchun mustaqil, professional va huquqiy mustahkamlikka ega regulyator tuzilmasi yaratilishi taklif etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Maurer, P. (2018). *The Swiss Financial System: Trust and Stability*. Zurich University Press.
2. OECD. (2021). *Global Financial Stability Report: Switzerland*. Paris: OECD Publishing.
3. Vahobov, A. (2023). *O'zbekiston bank tizimida ishonchni mustahkamlash yo'llari*. Toshkent: Iqtisodiyot universiteti.
4. International Monetary Fund. (2020). *Financial Sector Assessment: Switzerland*. Washington, D.C.
5. World Bank. (2022). *Uzbekistan Financial Modernization Review*. Washington, D.C.: WB Publishing.